№ 100 3 ენკენისთვე, ოთხშაბათი 1866—1875 3 ენკენისთვე, ოთხშაბათი № 100

რედაქცია

მოლინის (აბას-აბატის) მაედანზე, ჟორდანიის სახლებში.

ხელის-მოწერა

რედაქციაში და სტ. მელიქიშვილის სტამბაში. ქალაქს გარეშე მცხოვრებთათვის: Въ Тифлисъ. Въ редакцію газеты „Дроэба".

გაზეთის ფასი

წელიწადში — 8 მან., ნახევარ წელიწადში — 4 მან. და 50 კაპ., თვეში — 1 მან. ცალკე ნომერი — ერთი შაური.

დროება

გამოდის კვირაობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით

განცხადება

მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და ფრანცუზულს ენებზე.

განცხადების ფასი

დიდი ასოებით, ასოზე — 1 კაპ., ასო-მთავრულით, სტრიქონზე — 8 კაპ., ციცეროთი, სტრიქ. — 5 კაპ., პეტიტით — 4 კაპ.

თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს და შეამოკლებს გამოგზავნილ სტატიებსა. დაუბეჭდელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

საქართველო

იუბილეი კავკასიის სამეურნეო საზოგადოებისა

ამ ენკენისთვის 25-ს ტფილისში იქნება ოც-და-ხუთი წლის იუბილეი კავკასიის სამეურნეო საზოგადოებისა.

ოც-და-ხუთი წელიწადი შესრულდა მას აქეთ, რაც კავკასიის მთავარ-მმართებელმა თ. ვორონცოვმა დააარსა ეს საზოგადოება ადგილობრივი მეურნეობის წარმატებისა და გაუმჯობესობისათვის; — და საზოგადოება ახლა ამ თავის დაარსების დღეს დღესასწაულობს.

არც მაშინ, თ. ვორონცოვის დროს, და არც იმის შემდგომ მთავრობა ღონის-ძიებას არ ზოგავდა, რომ საზოგადოებას თავის დანიშნულება შეესრულებინა და მართლა ნამდვილი სარგებლობა მოეტანა კავკასიის მეურნეობისათვის, იმ მეურნეობისათვის, რომელსაც დახმარება, ხელის-მოწყობა და ახალს გზაზე დაყენება ისე ეჭირებოდა.

ახლა, ოც-და-ხუთი წლის შემდეგ, ჩვენი მეურნეობა თითქმის იმავე მდგომარეობაშია, როგორც საზოგადოების დაარსების დროს იყო. არაფერი არ შეჰმატებია ჩვენს მეურნეობას, წარმატების გზაზე არ დამდგარი, არაფერი ახალი წარმოება არ შემოსულა, არცერთი ძველი წარმოების საქმე წინ არ წაწეულა, არ გაუმჯობესებულა. ერთმა-ორმა მემამულემ და ჩვენში გადმოსახლებულმა უცხო-ქვეყნელებმა რომ შეიძინეს, — ეს ხომ კავკასიის მეურნეობის წარმატებისათვის არ იყო, ამას ხომ ჩვენი ქვეყნისათვის არაფერი სარგებლობა არ მოუტანია!

ეს გარემოება მით უფრო ღირსია ყურადღებისა, რომ ქვეყანაზე ძნელად მოიპოება მეორე ისეთი მხარე, რომელიც ისეთს ფართო ასპარეზს წარმოადგენდეს სხვა და სხვა წარმოებისათვის და მეურნეობის გაუმჯობესებისთვის, როგორც საქართველოა და საზოგადოთ კავკასია. ამ ერთ მუჭა ქვეყანაში ყოველ გვარ ჰავას იპოვით, ყოველ გვარ მიწას. ისეთი სამეურნეო პირუტყვი და მცენარე, მგონია, დედა-მიწაზე არ მოინახება, რომელიც ან ერთს და ან მეორე კავკასიის მხარეში არ მოშენდეს და არ გასძლოს. თამბაქო, ჩაი, ლიმონი, ფორთოხალი, პური, ღვინო, ყველაფერი რაც გნებავთ, მოიყვანეთ, ოღონდ ცოდნა იყოს, ოღონდ ხელის განძრევა არ გვეზარებოდეს.

ამისთანა ქვეყანა, ამისთანა სამეურნეო ასპარეზი ჰქონდა ხელში ოც-და-ხუთი წლის განმავალობაში, ჩვენს სამეურნეო საზოგადოებას, და იმის მოქმედება კი თითქმის არსად არა სჩანს.

დარწმუნებული ვართ, საზოგადოების სეკრეტარი უფ. სიტოვსკი ვრცელ ანგარიშს წაიკითხავს ამ იუბილეიზე საზოგადოების ოც-და-ხუთი წლის ცხოვრებაზე და მჭევრ-მეტყველურ სიტყვას იტყვის საზოგადოების მოქმედებასა და მეცადინეობაზე, რომ კავკასიის მეურნეობა აეწია.

და უცხო ქვეყნიდამ მოსული მსმენელნი დაიჯერებენ ყველაფერს, რასაც ეტყვიან. მაგრამ ურჩევთ: ერთი სოფლად გაიდნენ, ნახონ ჩვენი გლეხის მეურნეობის წესი, ნახონ, თუ ნებავსთ, უფ. სიტოვსკისაგან ქებული მეურნეობა, და მაშინ დარწმუნდებიან — თუ რა ნაყოფიერად გაატარა ამ საზოგადოებამ თავის ოც-და-ხუთის წლის ცხოვრება და როგორ მოიხმარა იმან ის საშუალება, რომელსაც მთავრობა ამ საქმისთვის არასოდეს არ ზოგავდა.

მოხერხებული დროა ახლა, ეს იუბილეი, რომ ყველა ამაებზე კარგათ მოიფიქროს საზოგადოებამ. და თუ გაისჯება და მოიფიქრებს, მოილაპარაკებს ერთად ამ წასულ ცხოვრებაზე, იმედი გვაქვს, რომ მომავალში ის თავის მოქმედების გზას შესცვლის. . .

ს. მესხი

მხატვარი პრემაცცი ჩვენში

ამ ჟამად მოგზაურობს ჩვენში პეტერბურღის აკადემიის პროფესსორი ლუიჯი პრემაცცი და ჰხატავს სურათებს ადგილებისას, შენობისა, სახესა, ტანთსაცმელს და რაც კი ჩვენი ქვეყნის განსაკუთრებულ ტიპის თვისებას შეადგენს. ეს პროფესსორი აკვარელისტია (ესე იგი უზეთო ფერადი წამლითა ჰხატავს). მარიამობის თვეში ის მოგზაურობდა ვლადიკავკავის გზაზე, ესე იგი არაგვის და თერგის ხეობაზე, და ბევრი მშვენიერი ადგილები გადმოიღო ქაღალდზე. ამათში შესანიშნავი მხატვრობაა არაგვის ხეობის თავი ბევრდებნელთან ადგილი, სადაც სოფელი ღუდაა. დილაა და მზე ის-ის არის ხეობას დასდგომია; მთებზე დილის ნამს ილებს, არაგვი ჯერ ჩრდილშია.

მეორე სურათი სტეფან-წმინდას (ყაზბეგს) და ლარსს შუა ქვითკირის ძველი ხიდი რომ ჩაქცეულა და მარცხნივ ნამგრევია, ის ადგილია. მარჯვენა მთა და ნამგრევი მეტის-მეტის სინამდვილით არის გამოყვანილი. ამას გარდა მყინვარის (ყაზბეგის) მთის რამდენიმე სურათია, ვლადიკავკაზის სამხრეთის მთებისა და სხვანი.

ყველა ეს სურათები ძვირფასნი არიან სიმშვენიერით და სინამდვილით. არა ფოტოგრაფიას არ შეუძლიან ასე ცხოვლათ, ასე ნამდვილათ და მშვენიერათ გამოგიხატოს ეს მშვენიერი ადგილები.

უფ. პრემაცცი ამ ენკენისთვის ნახევრამდი ქართლში და იმერეთში აპირებს წასვლას. სასურველია, რომ ამ პატივცემულ მოხუცებულ მხატვარს ყველგან გაუადვილონ ღონის-ძიება გადახატვისათვის, თუ სანახავ ადგილებისა, საყდრებისა, ციხე-კოშკების, სახლებისა და სახეებსა.

როგორც ვთქვით, იმის ინტერესი ნამდვილ ადგილობრივ ჩვენებურ საგნებზე არის მიქცეული. ჩვენისთანა მშვენიერს სამხატვრო ქვეყანაში, საკუთარი მხატვარი რომ არა გვყავს, ამ მოხუცებულ იტალიელის მოთმინებულს ჯაფას და შრომას მომეტებული პატივი უნდა ვსცეთ.

პ. უ.

დღიური

☐ უ. თანამდებობის აღმასრულებელი კავკასიის ნამესტნიკის მთავარ სამმართველოს უფროსისა ამ თვის 3-ს დაბრუნდება პოჯრიდამ ქალაქში და ამ თვის 6-დამ აქ მიიღებს მთხოვნელებს და სხვას ყველას, ვისაც იმასთან რაიმე საქმე ექნება — კვირაში ორჯერ: სამშაბათობით და შაბათობით.

☐ გასული თვე ტუსაღების გაქცევის თვე იყო; წინანდელ ნომერში ვაცნობეთ მკითხველს, რომ იმ თვის 22-ს ოზურგეთის საპყრობილიდამ ექვსი ავაზაკი გაიქცა (ნამდვილად ერთი გაქცეულა, რადგან ამათში ხუთი ისევ დაუჭერიათ და მძიმეთ დაუჭრიათ ყარაულებს). ახლა გორიდამ გვწერენ, რომ აქაური სატუსაღოდამ ოთხი მძიმე დანაშაული ავაზაკი გაიქცაო. ესენი უფრო ბედნიერნი ყოფილან: ყარაულებს ვერცერთი ველარ დაუჭერიათ.

☐ ზაქათალიდამ გვწერენ, რომ გასული თვის 15-სა და 16-ს იქ ისეთი ნიაღვარი მოსულა, რომ ამ ქალაქის ქვითკირის კედელი ერთ ალაგას გაუგლეჯია და ქალაქში შესულ წყალს რამდენიმე ბაღი წაულეკავს. თუმცა ნიაღვარი სახლების ქვემოეტაჟაში შევარდნილა, მაგრამ დალუპვით კი არავინ დაულუპავს.

☐ აქაური სომხური გაზეთს „მშაკში" ახალქალაქიდამ იწერებიან, რომ განზრახვა არისო, რომ ამ ქალაქიდამ ბორჯომამდი გზა უნდა გაიყვანონო.

აქვე სწერენ, რომ ამ თვის პირველ რიცხვიდამ ახალქალაქსა და ტფილისს შუა ტელეგრაფი გაიხსნაო.

☐ „კავკაზს" სწერენ ბაქოდამ, რომ იქაურ ახლად დაარსებულ თათრულ გაზეთს „აკინჩის" ამ ჟამად 530 ხელის-მომწერი ჰყავსო და რედაქციას იმედი აქვს, რომ კიდევ მოემატებაო. თათრები დიდის ინტერესით ჰკითხულობენ ამ გაზეთსაო.

☐ წასულ ნომერში ერთი შეცდომა მოგვივიდა, როცა მირზოევის ფაბრიკის დაკეტაზე ელაპარაკობდით: მოხსენებული იყო, რომ ვითომც ეს ფაბრიკა ი. მირზოევს ეკუთვნის, მაშინ როდესაც ფაბრიკის პატრონი „გაბრიელ მინაიჩ" მირზოევია.

„დროების" კორრესპონდენცია

სოფ. კახი, აგვისტოს 30-ს

წრეულ მაისის პირველ თვეებში კახის სოფლის ინგილოები, როგორც ჩვეულებაა მთელს ზაქათალის მაზრაში, ჩალთუქის (ბრინჯის) დასათესად გაიდნენ. იმ დროს, როცა ამისათვის ხვნას დაიწყებენ, მაშინ უეჭველად წყალია საჭირო. წყლის ნაკლულევანება კახის ინგილოებს არა ჰქონდათ; მაგრამ ერთმა აქაურმა ბეგმა ძლიერ დიდი დაბრკოლება მისცა ხალხს ჩალთუქის დათესაში.

ჩალთუქი უნდოდათ დაეთესათ ყარემეშში, საცა კახის ინგილოებსა აქვთ ბინები. ხალხი წავიდა საქონლით დასათესად, მაგრამ როცა მიუგდო მინდორში წყალი, ბეგმა მთელს სოფელს დაუწყო დავა, რომ ალიზამანის ყირლაჩის წყალი ჩემი არისო. ეს წყალი ჩამოდის ამ ბეგის მიწისა ალათემურისა და ინგილოების სახემწიფო მიწის ყარემეშას მიჯნაზე. ამ წყლით მუდამ კახის ინგილოებს უსარგებლიათ, მაგრამ წრეულს ბეგმა დავა დაუწყო და შეაყენა ბრინჯზე მუშაობა.

ხალხმა დაუწყო ჩივილი, მაგრამ ეს დავა შესდგა, ასე რომ აღარ სარგებლობენ ამ წყლით არც ხალხი და არც ბეგი, ვიდრე საქმე გათავდებოდეს. ხალხს

მოსწყდა წელი და აღარ იცოდა რა ექნა.

ჩალთუკის დათესვა ძალიან გვიანდებოდა. მაშინ ქახელებმა დაანებეს თავი მოხნულ მიწებს და წავიდნენ აქა-იქ სხვა სოფლებისათვის წყლის სათხოვნელად. მაგრამ ვისაც სთხოვეს, ყველამ უთხრა, რომ ვიდრე ჩვენ არ მოვრჩებით დათესვას, ვერავის მივცემთ წყალსაო. ქახელები უფრო შეწუხდნენ და საერთოდ ჩალთუკის დათესვას თავი დაანებეს და ყველა შეუდგა თავთავის მიწის დაბარვას. ზოგმა დაბარა სხვათა წყლებზე, მაგრამ ძალიან ცოტა, რადგან წყალი ვერ იშოვეს. ბევრმა ღარიბმა და უსახელო კაცებმა კი თუნდ ერთი მუჯა ჩალთუკი ვერ დათესა და ეჭვი არ არის, რომ ამისაგამო წლეულს კახელები ბრინჯის დიდს ნაკლულევანებას იგრძნობენ ამ ბეგის მოწყალებით.

მაგრამ ბეგმა მარტო ამ ბრინჯის ზარალი არ მისცა ქახელებს. ეს კაცი მეტის-მეტად აწუხებს ყველა ქახის მცხოვრებლებს. წლეულს ყანების მკის დროს ისეთი ზარალი მისცა იმათ, რომ კაცი არ დაიჯერებს. აი როგორ მოჰხდა ეს საქმე:

ამ ბეგს ჰარემეშას მახლობლივ ძალად დაუჭერია სახემწიფო მიწა—ალათემური, რომელიც ეკუთვნოდა საინგილოში სულთნად მყოფს დანიელ-ბეგს. მაგრამ 1836 წელს ქახის სოფლის ინგილოებს, რომელთაც მეტი მიწა ჰქონდათ, ამ სულთანმა ჩამოართვა და, ვინც სოფელში კომლად გაყრილი უმიწო კაცები იყვნენ, იმათ მამულებად დაუყო. ამ ახლად დასახლებულს ქახის სოფლის ნაწილებს ჰქვიან ერთს „თოპპალი," მეორეს „ქახ-ბაში."

სოფლის ასრე გადიდების შემდეგ ქახის ინგილოებს სახნავ-სათესი მიწები დააკლდათ და სულთანს სთხოვეს, რომ სადმე მიწა მიეცა სახნავათ. მაშინ იმან წაიყვანა ხალხი ალათემურის მიწაში და მისცა ეს მიწა. აი ამის თაობაზე მიცემული ქაღალდი:

„მსე გუჯარი მე დანიელ სულთანმა მოგეცით თქვენ მომავალ დროს მოსაგონებლად იმ მტკიცედ დადებული პირობასა, რომ ვინც ალათემურში ტყეს გაკაფავს და გამოხდის ახოს, განთავისუფლებულია ყველა ღალისაგან, ხოლო ვინც მოსთხოვს ღალას, ის წყეულიმც იყოს. ღალის აულებლობის მიზეზი ის არის, რომ რომელთაც ეს ტყეები გადაკაფეს და ახოები გამოხადეს, იმათ უნაყოფო მიწა ალათემურისა თითქმის გააცოცხლეს. განთავისუფლებულნი არიან აგრეთვე ისინიც, ვინც აქ ტყეს გადაკაფავს და ვენახსა და ბაღჩას მოაშენებს. იმედი მაქვს, რომ ამ ჩემ ბრძანებას და სიტყვას ვერავინ ვერ შეჰცვლის. ამ ქაღალდს მე ვაბარებ ბული ზურაბაშვილსა და ბული ტარტარაშვილს და ამასთანავე ამ ორ პირსაც ვამთავისუფლებ ყოველი ღალისაგან. 1251 წელს, 10 ივნისს" (უდრის ჩვენებურს 1836 წელსა).

მაგრამ 1844 წელს დანიელ სულთანმა უღალატა ხელმწიფეს და გაიქცა დაღესტანში. ამის შემდეგ დიდი ხანი გავიდა და მერმე ეს ალათემურის მიწა-წყალი დაიჭირა დარჩენილმა იმისმა ძმისწულმა ხალილბეგმა. მაგრამ ჰქონდა ამის ნება? სრულიადაც არა. როგორც ხელმწიფის მოღალატის მიწები, ის იმას კი არ ეკუთვნის, არამედ ნამდვილად ხაზინის კუთვნილებას შეადგენს; ამისათვის რომ ამ გვარი მოღალატის მიწები კანონის ძალით ხაზინაში გადადის. მაგრამ ამ კაცმა დაიჭირა ძალათ და ძლიერ აწუხებს ხალხს.

წლეულს, როცა ხალხმა მკა დაიწყო, ამან ხალხს ძნები არ გამოაზიდვინა სახლში, იმისათვის რომ მინდა დავთვალო, რამდენი ძნა არისო; მაგრამ დააგვიანა თავის განზრახვის ასრულება და ამასობაში მოვიდა ძლიერი წვიმები და ძნები სრულიად დაალპო. რაც დააკლდა, ისიც შესრულდა მაშინ, როცა ძნებს ილეწდნენ და სთვლიდნენ: დალეწილი ძნიდგან თურმე მარცვალი ისრე დასცვივდა, რომ სრულიად განახევრდა.

ამის მძლავრობა ამით კიდევ არ თავდება. ადგილობრივი ჩვეულებისამებრ 50 ძნაში იმან თვითონ ათი უნდა აელო, მაგრამ ის ასრე არ მოიქცა: იმან ჯერ გაალეწვინა ხალხს, მერმე სამს კოდში ერთი კოდი მიირწყო და წაიღო.

ასრეთს ცეცხლში არიან ქახის ინგილოები ხალილ-ბეგისაგან, რომელიც, თავის ნებით, ყოველ წლივ სცვლის ღალის პირობებს.

ინგილო ჯანაშვილი

ნაგომრის იარმუკა გურიაში

საღამოს იარმუკაზე სანახაობა სხვაფერდება: უფრო გაჭირვებული და მოსაქმე სოფლის ხალხი ცოტა რჩება; მაგიერად ამ დროს მოდის აქ გურიის ინტელლიგენცია—ოზურგეთის საპატიო საზოგადოება. ეხლა კი რკინის ბორკილიც რომ მოაბათ, ვერ გარეკთ აქედგან გამოპრანჭულ სოფლის ქალებს, რომელნიც ქცევაშიაც და ტანთსაცმელებშიაც ძალიან გულს-მოდგინეთ ჰბაძავენ ოზურგეთის განათლებულ ქალებს. ოზურგელი ქალების ტანთსაცმელი და ქცევა იმდენათ მისაბაძავათ აქეთ უმეცარ, მაგრამ ზნეობით წაუხდარ ქალებს, რამოდენათაც პარიჟის არისტოკრატკების ტანთ-ცმა და ქცევა მისაბაძავათ აქეთ ევროპის არისტოკრატკებს!

ვინც გურიის ხალხს ცოტათი მაინც იცნობს, იმას არ გაუკვირდება აქაური ქალების ამ გვარი ქცევა. ბევრი ხალხი არ უნდა მოიძებნებოდეს ქვეყანაზე იმდენათ ბუნებით ცოცხალი, მოძრავი, ყველაფერი ახალის და უცხო რასმესი ადვილათ მიმღები და შემთვისებელი, როგორიც გურულებია. ყველაფერს ახალს და უცხოს, როგორც კარგს, ისე ავსაც, გურული ძალიან მალე ითვისებს. ჩვენებური სოფლის ქალი ხედავს, რომ ოზურგეთის „განათლებული და სწავლული" ქალები ძალიან ფრანტი, მდიდრულად და მოდაზე შეკერილი კაბებით იროთვებიან; მაშასადამე ტანთსაცმელშიც განათლება ყოფილაო და ვინც სწავლული და განათლებულია, უთუოდ ფრანტათაც უნდა ეცოსო! ამის მოსაზრე ჩვენებური ქალები მისდგნენ და იკერვენ, რათაც უნდა დაუჯდესთ, ძვირფას კაბებს.

— რატომ ეკკლესიაში ვერ გხედავ კვირაობით—მეთქი? ვკითხავდი ამას წინათ ერთ ჩემ ნაცნობ სოფლის დედაკაცს.

— რა ვქნა, ბატონო, ამ გამეტიჩრებულ დროში ეკკლესიაშიც ვერ გამოვსულვარ ამ ნაკაბევითო, და დაიხედა სუფთა, ახალ ჩითის კაბაზე.

— კაბას ვითომ რა უშავს?

— პატიოსან და კეთილ ხალხში არაფერი, მარა ჩვენი სოფელი რომ წახდა და გამეტიჩრდა, ყველა თვალში მაფურთხებს, ამ კაბით რომ ეკკლესიაზე გავიდე! შერცხვეს შენი ქალობა, თუ ერთი შალის კაბა არ აიყვანე და მით არ გამოდი სუდარზეო. რის იმედით უნდა ავიყვანოთ ჩვენისთანა გლეხის ქალებმა, ბატონო? მართალია, შეძლებულ გლეხად ვითვლებით და მჭადი სამყოფად მომდის, მარა წლის სამყოფს მჭადს რომ კაბის ფასი მოვაკლო და ბალღები შიმშილით დავწყვიტო, ღმერთს რაღა ვუთხრა? მერმე ეხლანდელი დროის კაბა ხომ კაბას არ გავს: ახლანდელ ერთ კაბაში ორი კაი სრული კაბა გამოვიდოდა ამ ათი-თორმეტი წლის წინათ. წახდა, ბატონო, დრო, ქვეყანა გაირყვნა; ყველაფერში თვალთ-მაქცობა და მეტიჩრობა შემოვიდა. სხომის რომ დარაიას (შინ მომზადებული აბრეშუმის მატერია) მოვქსოვდით და პერანგათ შევიკერავდით, ხუთი წელიწადი მეცვა და კიდევ მოწონება ჰქონდა; ახლა რომ ნათლი-მამას დარაიას საპერანგე გავუგზავნე, საყვედური შემომითვალა, რეიზა გამაგლეხეო, ახლანდელ დროში ტილო და მიტკალი გლეხსაც კი აცვიაო და მე ხომ აზნაურშვილი მაინც ვარო! შალის კაბოთ ქალი გარეთ ვერ გამომიყვანია; ჩვენებურს ყოლიფერს ფასი და მოწონება აკლდება, უცხოს და გარეშეს დღითი-დღე ემატება.... ხომ მოგეხსენება, ჩვენში მდიდარი და გაკეთებული მოსახლე იგია, თუ ერთი ულელი ხარი და ერთი მეწველე ძროხა ოჯახში ეგულება და რომ ამის პატრონმა ქალი შალის კაბებით არონიოს, ხომ ხარებიც უნდა დააწინდროს (დააგირაოს) და ძროხაც.

„ახლა,ბატონო, რაცხა „სვდლო", რაცხა ჩაი გამეიგონეს და ამაში იყიდებიან ჭურინ-მამულიანათ. სასარგებლოა, კაია სწავლა და განათლებაო, გვექადაგებენ და სულ ამ სწავლულებისგან და განათლებულებისგან შამოვიდა ჩვენში აი თვალთ-მაქცობა—სულ ოზურგეთის ბრალია ეს ჩვენი გაფუჭება!"

— „ჩვენი უბედურებაც ეგაა, ვფიქრობდი გულში, როცა ჩემმა ქვეყანმა მოსაუბრემ დაამთავრა ლაპარაკი, რომ ჩვენ განათლებულის მაგალითად, ჩვენი უმეცრებით, ოზურგეთი და ოზურგლები მიგვაჩნია."

ამისთანა გონიერული შეხედულება აქაურ „ახალ დროზე" მხოლოდ რამდენიმე გონიერ დედა-კაცებს აქვთ, დანარჩენი დიდი უმეტესობა აგრე როდი იკვლევს საქმეს: თუ განათლებულები აგრე იქცევიან, ალბათ კარგი ყოფილაო, ისინი ჰფიქრობენ, და მისდევენ მათ მაგალითს. თუ ეს ჩემი ნაწერი ვინმე გურულს ჩაუვარდა ხელში, მტრად ჩამთვლის, ძალიან გაფხაკიანდება:

— ძილავ, აი რავა მოგვჯაყა ამ ოხერმა ვილაც ყოფილაო! იტყვის. მაგრამ ნუ აჩქარდება: „მოსაჯაყავად" არა ვსწერ მე ამ შენიშვნაში არაფერს. მე მინდა, ჩემო ცხარო გურულო, ყველამ ნამდვილად იცოდეს ჩვენი ეხლანდელი მდგომარეობა და ვისაც რით შეუძლია, დაგვეხმაროს, შეაგონოს ჩვენ უმეცარ ხალხს, თუ რა არის ნამდვილი განათლება.

ადამიანის სული, ჩემო გურულო მკითხველო, მეტად ღრმა რამ ჭურჭელია და ამ სიღრმეში ბევრი კარგი და ავი რამ ჩაეტევა. ბუნებას სიცარიელე არაფერში არ უყვარს. ყველაფერზე ღრმა და ჩამტევ ჭურჭლათ ღმერთს კაცის სული გაუჩენია, რომ ბევრი კარგი და სასარგებლო რამ ჩაეტიოს ამ წმინდა ჭურჭელშიო. ამ ჭურჭლის ავსება კი ჩვენზე არაა დამოკიდებული; უფრო ხშირად ჩვენდა დამოუკიდებელ გარემოებაებზე ჰკიდია მისი გავსება და ჩვენ დროში ეს გარემოებები თითქმის ყოველთვის ისე წამხდარი და დამპალია, რომ ყველაფერი უწმინდურებით ავსებს ამ საღმთო ჭურჭელს და რაკი ერთხელ აიმსება ხოლმე სიდამპლით, მერმე, რომ კიდეც შევატყოთ მე და შენ და მოვინდომოთ მისი გასუფთავება, ძალიან გაგვიჭირდება. ამისათვის ყველა, შეძლებისა და გვარად, უნდა ვცდილობდეთ, რომ არ გავაუპატიუროთ ეს ჭურჭელი—ბუნებით წმიდა და უმანკო ადამიანის სული.

ყველაფერი ცოტ-ცოტაობით იწყება, ჩემო გონიერო გურულო: ჯერ ტანთსაცმლით და პრანჭაობით წახდებიან და გამეტიჩრდებიან ჩვენი ცოლები და ქალები; მერმე ამას სხვა ცუდი მხარეც მოყვება და ამ გვარად გაირყვნება მთელი გურია.—ჩაიცვან ჩვენმა ცოლებმა და ქალებმა იაფი ფასის, უბრალოთ, და უკუდოთ შეკერილი, სუფთა კაბები, წითელი დარაიას პერანგები, დაიბანონ პირი ამ ღვთისაგან მოცემული ანკარა წყლით, ნუ იშოვებენ უიმისოთაც ლამაზ წარბებს საღებავით, შეჯდნენ როგორც წინათ მჯდარან, უბრალო უნაგირზე,—და გარწმუნებ უკეთესი ცხოვრებაც გვექნება და უფრო ლამაზებიც გამოვჩნდებით. შენი წვრილშვილი ყველა პერანგიანები გეყოლება, შენც და შენ ცოლსაც ორი-სამი საცვალი გექნებათ, კალანდას და კვირა დღეობით რველათ შემ-

წვარი ქოთამი სუფრაზე გედება და, სხვა ქვეყნის ხალხიდგანაც მეტი პატივი და ნდობა გექნება.

ეხლა კი ერთმა განათლებულმა ევროპიელმა რომ ჩვენ ცოლებს კვირა დღეს იარმუკაზე შეხედოს, მერმე აქაური შეძლებულების ოჯახი დაიაროს და ნახოს ამ გამოწყობილი ქალის წვრილშვილები დედისშობილათ ტიტვლები ცეცხლთან ეყარნონ, მათი დედ-მამას პერანგები ჭვარტლით გალიფული კუთხეში ეკიდოს, ვახშმისათვის კვირა დღეს, ალების დღეებში, ლობიოიანი ქოთანი ცეცხლზე იდგას,—ის ჩვენ უთუოდ ველურ ხალხებში ჩაგვთვლის.

უნდა იცოდეთ, რომ ნამდვილათ განათლებული და პატიოსანი ქალები ახლანდელ დროში, დიდი სიმდიდრის პატრონიც რომ იყვნენ, ტანთსაცმელში ბევრს არ დახარჯავენ.— ნამდვილათ განათლებულ ქვეყნებში ეხლა ხშირად სდგებიან იმისთანა ქალების საზოგადოებანი, რომელნიც ცდილობენ რაც შეიძლება უბრალო, იაფი ფასის ტანთსაცმელი ჩაიცვან და დანარჩენი, ძვირფას კაბებზე დასახარჯი, ფული შეაგროვონ და რამე კეთილ საქმეში დახარჯონ, ვთქვათ ღარიბ ავათმყოფებს შეეწიონ, ღარიბი ყმაწვილები გაზარდონ, ღარიბებისთვის ბანკები გახსნან და სხვა. უთუოთ ჩვენი ქართველი ქალებიც ამათ მიბაძვენ ამ კეთილ მაგალითში და მალე ჩვენს ქალაქებშიაც შეადგენენ ამ გვარ საზოგადოებას.

ამ ბოლო დროს სამზღვარს გარეთ იმისთანა კაცების საზოგადოებაც შემდგარა თურმე, რომელნიც პირობას სდებენ: ის ქალი არ შეირთოთ, ვინც უბრალოთ, იაფი ფასის ტანთსაცმლით არ იმოსებაო. ქართველი საცოლო კაცებიც რომ გვიქდნენ სიკეთეს და შეადგენდნენ ამისთანა კაცების საზოგადოებას, პირველ წევრათ უთუოთ მე ჩავიწერები, და პირობასაც მივსცემ, რომ ყოველ წლობით რამდენიმე ასი თუმანი მაინც მოაგროვონ ჩვენებურმა გასათხოვარმა ქალებმა. . .

ქალების ერთგული

რუსეთი

* გათავებულა სხდომა იმ მასწავლებლებისა, რომელნიც მთელი პეტერბურღის გუბერნიიდამ იყვნენ შეკრებილნი სხვა და სხვა სამასწავლებლო საგნებზე მოსალაპარაკებელად. ზოგიერთ მასწავლებლებს გამოუცხადებიათ, სხვათა შორის, ამ კრებაში, რომ ერთობ ბევრი შაგირდები ჰყავთ და ვერ აუდიან. ერთმა მასწავლებელმა—ქალმა სთქვა, რომ ჩემ ხელ-ქვეშ 90 ყმაწვილი არისო. კრებას გადაუწყვეტია, რომ 40—60 ყმაწვილზე მეტი ერთს სასოფლო ელემენტალურ შკოლაში არ უნდა იყოსო. ამას გარდა კრებას ბევრი ულაპარაკნია—შკოლებთან პატარა ბიბლიოთეკების გახსნაზე, სახალხო ლექციების კითხვაზე კვირა დღეობით და აგრეთვე ყოველი შკოლისათვის თითო რომელიმე გაზეთის დაბარებაზე. ერთს მასწავლებელს ჩამოუგდია ბოლოს იმაზე სჯა, რომ რადგან ჩვენ მუდამ ხალხში ვცხოვრობთ, ამის გამო ურიგო არ იქნებაო, რომ ამ სოფლებისა და ხალხის მდგომარეობა, ცხოვრება და ყველაფერი, რაც ყურადღების ღირსად მოგვეჩვენება, ავსწეროთო. კრებას დიდის თანაგრძნობით მიუღია ეს წინადადება და ბევრი მასწავლებელი დაპირებია, რომ ამ შრომას ვიკისრებთო.

* თურქისტანის ღენერალ-ღუბერნატორს, ფონ-კაუფმანს ჯარის დახმარება უთხოვნია იმ არეულობის მოსასპობელად, რომელიც კოკანშია ამ ჟამად. ღენერალ-ღუბერნატორი მოახსენებს მთავრობას, რომ ამ ჯარით კოკანის სახანო უნდა დაიპყროო.

* მარიუპოლის საერო ექიმებმა ერობას სთხოვეს, რომ რადგან ჩვენს უეზდში ძალიან ბევრი მატყუარა და უმეცარი ექიმები და მკითხავები არიანო და ესენი ვნებენ ხალხის ჯანმთელობასო; ამის გამო გვიშუამდგომლეთო, რომ როცა ცუდ ექიმობაში დავიჭერთ ამ სოფლის ექიმებს, სასამართლოში ჩივილის უფლები მოგვეცესო. ერობას მიუღია მხედველობაში ეს თხოვნა.

* ნოვგოროდის, პსკოვის და პეტერბურღის გუბერნიის ზოგიერთს უეზდებში პირუტყვის ჭირი გაჩენილა. ადგილობრივ მთავრობას შესაფერი ღონის-ძიება მიუღია, რომ ჭირი სხვა გუბერნიებში არ გავრცელდეს.

* პეტერბურღის გაზეთებში იწერებიან ნოვოჩერქასკიდამ, რომ აქ ერთი ფრანცუზის პოლკოვნიკი მოვიდაო, რომელიც ჩვენებური (დონის) ცხენების სასყიდლათ არის გამოგზავნილიო და ამის გამო ჩვენში ახლა ცხენის ფასმა მოიმატაო. ფრანცუზის ჯარისათვის ჰყიდულობს ეს პოლკოვნიკი ცხენებსაო.

უცხო ქვეყნები

ჰერცოგოვინის აჯანყება. ორ-სამ ალაგას გაუმარჯვენიათ ამ უკანასკნელ დროს თათრის ჯარებს და იმათი სარდალი ისეთ ნაირად გახარებულა, რომ იმწამსვე ოსმალოს მმართებლობისათვის მიუწერია სტამბოლს, რომ არეულობა თითქმის სულ მოვსპეთო, მთელს ჰერცოგოვინაში ჩვენი ჯარი დაუბრკოლებლივ დაიარებაო და ერთ-ორ კვირაში აქ არეულობის ჩიჩინიც აღარ იქნებაო.

მაგრამ ნუ დაივიწყებთ რომ ამას ამბობს ოსმალოს მმართებლობის ოფიციალური წარმომადგენელი. უცხო ქვეყნის გაზეთები და მიუდგომელი პირები კი ცოტათი სხვა ნაირ ამბებს იწერებიან ჰერცოგოვინის აჯანყების თაობაზე.

მართალია, ერთ-ორ შეტაკებაში ისინი დამარცხებულან; ოსმალებს აუღიათ უბრძოლველად ტრებინიეს სიმაგრე; მაგრამ ამას დიდ მნიშვნელობას არ აძლევენ. ოსმალებს დამხმარებელი ჯარი მოემატათ, მაგრამ აჯანყებულებიც გულ-ხელ-დაკრეფილი არ არიან: ერთი-ორად უფრო მხნეთ არიან ახლა თურმე ისინი, ერთი-ორად უფრო მომეტებული იმედი აქვთ, რომ ოსმალოსაგან განთავისუფლდებიან.

დიდ-ძალი ხალხი მოდის ამ ჟამად ჰერცოგოვინაში აჯანყებულების დასახმარებლად, განსაკუთრებით სერბიიდამ და ჩერნოგორიიდამ. ამას გარდა ყველა სლავიანური პატარა ხალხები იმათ ეხმარებიან, რადგან იმედი აქვთ, რომ ჰერცოგოვინასთან ერთ დროს იმათი ბედიც შეიცვლება. ერთს რუსულ გაზეთში გამოცხადებულია ჩერნოგორიის დამხმარებელი კამიტეტისაგან, რომ ჩეხიაში, მორავიაში, თვითონ ჩერნოგორიაში, ბოსნიაში და დალმაციაში ყველა გაზეთების რედაქციებმა ხელის-მოწერა გამართესო და მოგროვილ ფულს და ტანთ-საცმელს უგზავნიანო. ძალიან ბევრ ახალგაზდა სლავიანებმა, რომელნიც სხვა და სხვა ევროპის უნივერსიტეტში სწავლობდნენ, მიატოვეს დროებით სწავლა და ჰერცოგოვინაში მოვიდნენ აჯანყებულების დასახმარებლადაო.

ბელგრადის კორრესპონდენტი ერთი ნემეცური გაზეთისა, სხვათა შორის, იწერება, რომ სერბიაში ამ ჟამად ხალხი ისეთ ნაირად აღელვებული არისო, ისეთის გაცხარებით თხოულობს ოსმალოსთან ომსაო, რომ თუ მთავარი (მილანი) არ დაემორჩილა ამ ხალხის ლტოლვილებას, უეჭველია, აქ რევოლიუცია მოხდება და ახლანდელ მთავარს ხეირი არ დაეყრებაო. მეორეს მხრით, თუ სერბიის მთავარმა—მილანმა პირ-და-პირ გამოუცხადა ოსმალოს ომი და სალაშქროთ მზადება დაიწყო, როგორც ამბობენ, ავსტრია იმწამსვე თავის ჯარს სერბიაში ჩააყენებს და სხვა სახელმწიფოებიც ამის წინააღმდეგს არაფერს არ იტყვიანო. ამნაირად, მთავარი მილანი ორ ცეცხლს შუა არის: ერთის მხრით თავის ხალხი და მთელი სლავიანური მიწები თითქმის ძალას ატანენ, რომ ოსმალოს ომი გამოუცხადოს და აჯანყებულების წინ გაძღოლა იკისროს და მეორეს მხრით ევროპის დიდი სახელმწიფოების ეშინიან.

რასაკვირველია, აჯანყებულებს ამ თავის მოძმე ხალხების დახმარების იმედი აქვთ, თორემ ძალიან კარგათ იციან, რომ ისინი ერთი მუჭა ხალხია და მარტონი ოსმალოსთან ვერას გაარიგებენ.

მეორეს მხრით, არავის იმედი არა აქვს, რომ ევროპის აგენტებმა, რომელნიც აჯანყებულების დასამშვიდებლად არიან მოსტარში შეკრებილი, რამე გაარიგონ.

ამნაირს დახლართულს მდგომარეობაშია ახლა ჰერცოგოვინის არეულობის საქმე.

საფრანგეთი. პარიჟელი კორრესპონდენტი ერთი შველციური გაზეთისა, რომელიც ნამდვილი წყაროებიდამ ტყობულობს ხოლმე პოლიტიკურ ამბებს, იწერება, დუფიუფორი და ბპიუფფე დათანხმდნენო, რომ საზოგადო კენჭის ყრა მომავალი ქრისტეშობისთვის დამდეგში უნდა მოხდესო და ახალი პარლამენტი 1876 წლის იანვრის დამლევს უნდა შეიკრიბოსო.

— საფრანგეთის ეპისკოპოსების უკანასკნელს კრებაზე, სხვათა შორის, იმაზე ჰქონიათ მოლაპარაკება — თუ რა უნდა დავარქვათ იმ კათოლიკე უნივერსიტეტებს, რომელსაც სამღვდელოება გახსნისო. ჯერ თითქმის ყველა იმ აზრის ყოფილა, რომ ამ უნივერსიტეტებს „კათოლიკე უნივერსიტეტები“ უნდა დაერქვასო. მაგრამ ბოლოს ორლეანის არხიეპისკოპოსის წინადადებით გადაუწყვეტიათ, რომ ამ უნივერსიტეტებს „თავისუფალი უნივერსიტეტები“, დაარქვან. სახელათ უნდათ მოატყუონ ხალხი...

გერმანია. სამს ენკენისთვეს მთელს გერმანიაში, და განსაკუთრებით ბერლინში, დიდის ამბით უდღესასწაულებიათ სედანის დამარცხების დღე. ეს დღე გერმანიელებს თავის შეერთებისა და გაძლიერების დღეთ მიაჩნიათ და ამისგამო ყოველ წელიწადს დღესასწაულობენ.

წესდება

თფილისის გამსესხებელ-შემნახველის ამხანაგობისა

II. წილის ფული ამხანაგობის წევრებისა

12) ამხანაგობის ყოველ წევრს შეუძლიან იქონიოს მასში მხოლოდ ერთი წილი, რომელიც არის იმისი საკუთრება.

13) დაგირავება ანუ გადაცემა სხვაზედ მთელი წილის ფულისა, ანუ მის ნაწილისა არ მიიღება და ამხანაგობას ამის შესახებ არაფერში პასუხის მგებელათ არა ხდის

14) საწილო ფულის სრული ზომა, რომელიც ერთ გვარია ყველა წევრებისთვის,—დადგინებულია ოცდა-ათი მანეთი.

15) საწილო ფულის სრულ შედგენამდის წევრებს ვალი აქვთ შემოიტანონ ყოველ თვეს ოცი კაპეიკი (თითო აბაზი); ყველას მსურველს წევრთაგანს შეუძლიანთ წინათ რამდენიმე თვისა ერთათ შემოიტანოს, ან სრული საწილო ფული ერთიანათ.

16) მატიდება წილის ფულის ზომისა (მუხ. 14) და ნაწილად შემოსატანი ფულის ნაწილისა (მუხ. 15) და ყოველთვის არა უმეტეს ერთი ორათ ზომისა, რაც ამ დროს ზომა არსებობს, შეიძლება, საზოგადო კრების გარდაწყვეტილობის ძალითა (მუხ. 107 პუნ. ლ.) მხოლოდ მაშინ, როდესაც წევრების სამისაგან ორს წილს სრული წილის ფული ექნებათ.

17) გამოსულს ამხანაგობიდამ წევრს (მუხ. 8. პუნ. ბ, გ და დ) დაუ-

ბრუნდება მის კუთვნილი წილი ანუ ნაწილი შემოსატანის ფულისა, დამტკიცების შემდეგ საზოგადო კრებისაგან იმ წლის ანგარიშისა, რომელშიაც წევრი გამოვიდა ამხანაგობიდამ და არა ადრე თორმეტის თვისა, მოკიდებული იმ დღიდამ, როდესაც გამოვიდა (მუხ. 9) და ყოველს შემთხვევაში არა სხვაფრივ, თუ არ გადაიხადა ყველა თავისი შეკრულობა ამხანაგობის წინაშე.

18) შინიცობაა ამხანაგობის წევრი მოკვდა, კუთვნილი მისი წილი ანუ ნაწილი შემოსატანის ფულისა დაუბრუნდებათ წესით ნაჩვენებით 17 მუხლში მის მემკვიდრეებს, ანუ მოიხმარება მის დანიშნულობისამებრ, როგორც მისგან ანდერძის წიგნში ჩაწერილი იქნება (მუხ. 5 პ. ზ. და 110 პ. ზ.).

19) როდესაც სასამართლოს გადაწყვეტილებით ვალის გარდახდევინება წილის ფულს ანუ ამის ნაწილს მიადგება, რომელიც ამხანაგობის წევრს ეკუთვნის, იგი მიეცემა 17 მუხლის საფუძვლით.

20) წევრი ამხანაგობაში შესვლის დროს მიიღებს გამგებლობისაგან თავის სახელზედ ანგარიშის წიგნს, რომელშიაც ჩაიწერება ყველა ამისი ფულის ანგარიშები, რაც მას ამხანაგობასთან ექნება, გარდა სასარგებლოთ შემოტანილის ფულის ანგარიშისა.

III. ამხანაგობის სამუშავებელი თავნი

21) ამხანაგობის სამუშავებელი თავნი შესდგება:

ა) წევრების შემოსატან-წილის ფულიდამ (მუხ. 15).

ბ) სათადარიგო თავნის ნაწილიდამ (მუხ. 68);

გ) სასარგებლოდ შემოტანილის ფულიდამ (მუხ. 27—36) და

დ) ამხანაგობის ვალად აღებულის ფულიდამ (მუხ. 37—39).

22) სამუშავებელი თავნისა თავისუფალი ნარჩომი ფული, ნაღდ ფულს გარდა, რომელიც საჭიროა სახათრიჯამოთ, დაუბრკოლებლად დაბრუნებისათვის სასარგებლოდ შემოტანილი და ნასესხის ფულის დასაბრუნებლათ, შეიძლება სახელმწიფო ხაზინის ბილეთებად (სერიებად) მიეცეს შესანახავად მმართებლობის ანუ კერძო პირების დაწესებულს ფულის შესანახავ ადგილებში.

23) ამხანაგობას უფლება ეძლევა ქვემოხსენებული აღებ-მიცემობა აწარმოვოს:

ა) მიიღოს სასარგებლოთ შემოტანილი ფულები (მუხ. 27—36);

ბ) ვალად აიღოს ფულები (მუხ. 37 და 39); და

გ) ფული გაასესხოს მხოლოდ ამხანაგობის წევრებზე (მუხ. 40—5).

34) ჯამი შეკრულობის წერილებისა სასარგებლოდ შემოტანილ ფულის მიღებაზე (მუხ. 23 პპ. ა და ბ), ამხანაგობის პირველ გასამართავად აღებული ვალს გარდა არ უნდა აღემატებოდეს ათს ზომაზე მეტათ ერთიან ჯამსა შემოტანილ საწილო ფულისა და სათადარიგო თანხისას.

25) ამხანაგობის შეკრულობის წერილები (მუხ. 24) ხათრიჯამდება:

ა) თვითოეულის წლის მოგებით,

ბ) სათადარიგო თანხით,

გ) წევრების წილის და ამის წილად შემოსატანის ფულით, და

დ) წევრების ქონებით.

26) შინიცობაა ამხანაგობა შეუძლებელ იქმნა (მუხ. 24), მისი შეკრულობის წერილობის კმაყოფილება ამ რიგით და ჯერით უნდა გადახდეს:

ა) წლის მოგებიდამ;

ბ) სათადარიგო თანხიდამ;

გ) წევრების მთელის წილიდამ და ნაწილიდამ, იმის მიხედვით თუ ვის რამდენი შემოტანილი ექნება: და

დ) ამხანაგობის წევრების ქონებიდამ თანასწორად, ერთმანეთის თავდებობის საფუძვლით (მუხ. 7. პ. ბ.). ამასთანავე, თუ რომელიმე მათგანნი შეუძლებელნი იქმნებიან, მათს წილადობაზედ ხვედრი გარდასახადი უნდა თანასწორად გაიწილონ დანაშთენ ამხანაგებმა—იქამდე, ვიდრე სრულიად არ დაკმაყოფილდებიან ამხანაგობისაგან მიცემული შეკრულობის წერილები.

(შემდეგი იქნება)

ნარევი

რომში შემდგარა საიდუმლო კომიტეტი (საზოგადოება), რომელიც ზერცოგოვინის დასახმარებლად ყმაწვილ კაცებს აგროვებს და აგზავნის; ამას გარდა აქვე აგროვებენ თოფ იარაღს, ფულს, ტანსაცმელს და სხვა ყველას, რაც აჯანყებულებისათვის გამოსადეგი არის.

* * *

ამ ორი წლის წინათ ვენაში გამართეს პურის ვაჭრობისათვის ცენტრალურ კანტორა, სადაც ყველა მხრიდამ ზიდავენ პურს და ასაღებენ თითქმის მთელი ევროპისათვის. ამ კანტორის ცნობებიდამ სჩანს, რომ წელს ავსტრიაში, გერმანიაში, იტალიაში, ჩრდილოეთ რუსეთში, დანიაში და სვედიაში პურის მოსავალი გვარიანი არისო; ვენგრიაში, საფრანგეთში, შვეიცარიაში და ინგლისში მოსავალი ძალიან ნაკლებათ არისო. ამერიკაში კი იმდენი პური მოსულა (300 მილიონი ჩეტვერტი), რომ წელს 65 მილიონ ჩეტვერტს გამოზიდავენ იქიდამ გასასყიდლათაო.

* * *

უველაზე უკეთესი საშუალება ხორცის კარგათ შესანახავათ (რომ სუნი არ აუდინდეს), როგორც ამბობენ, ის არის, რომ შესანახავი ხორცი რომელსამე ჭურჭელში ჩასდონ, ზედ ცხელი წყალი დაასხან და ცხელ წყალ ზემოდამ ცოტა ზეთი, რომელიც ჰაერს არ მიაკარებს ხორცსაო. ეს საშუალება იაპონიაშია თურმე გამოცდილი.

* * *

ყურძნის ვაზის გასანოყიერებლად საუკეთესო საშუალება კირი არისო; თითო ვაზს რომ თითო მუჭა კირი მოაყარო ძირში, ძალიან კარგ ნაყოფს გამოიღებსო.

* * *

კიეველ ერთ ვაჭარს ათასი მანეთი შეუწირავს ქალაქისთვის იმ პირობით, რომ ამ ქალაქში მცირე წლოვანი დამნაშავეებისთვის თავშესაფარი სახლი და შკოლა გაიმართოსო.

განცხადებანი

გამოვიდა და ისყიდება ქუთაისის გუბერნიის სტამბაში და ავტორის სახლში **„მოკლე ახსნა ღვთის ტაძრისა“** თვისის საზოგადო კუთვნილობაებით და მნიშვნელობაებით, საზოგადო ღვთის მსახურებათა: მწუხრისა, სერობისა, შუა-ღამისა, ცისკრისა, ჟამნების: 1, 3, 6 და 9-სა და წირვისა-ლიტურღიისა, — შედგენილი ქართულს ენაზე ქუთ. საკათედრო სობორ. კანდელაკს, მღვდლის **რაჟდენ გიგაუროვის მიერ.** **ფასი** ყველგან ხუთი შაური (25 კოპ.)

(3—3)

იბეჭდება და მოკლე დროში გამოვა გასასყიდათ ახალი **ანბანი** და პირველი საკითხავი [illegible] ბისათვის, შედგენილი **ანთიმოზ ჯუღელისაგან.** (3—3)

ისყიდება **ყოველ გვარი** ქართული **წიგნები** თფილისში ეპიფანე კალანდაძის და ამხან. წიგნის მაღაზიაში, ძუკის ხიდზე, მირზოევის სახლში, აბოვიანცის მაღაზიის პირდაპირ. (6—3)

უფ. ივანოვის ბიბლიოთეკაში **ისყიდება** მეორე გამოცემა **ქართულ-ფრანცუზულ ლექსიკონისა,** რომელიც შედგენილია ივ. როტინიანცისაგან. **ფასი** ერთი აბაზი.

ბეჭდვიდგან გამოვიდა და ისყიდება **ტფილისში:** მელიქიშვილის და კომპ. სტამბაში I და II კარი **ყარამანიანისა,** ფასი 30 კაპ. თავის სურათებით. აგრეთვე ენფიაჯიანცის საწიგნო მაღაზიაში და ივანოვის ბიბლიოთეკაში და სხვა ადგილებში.

ქუთაისში, ყველგან ფასი 30 კაპ. სვიმონ ჩომახიძესთან, გუბერნსკი სტამბაში.

იბეჭდება და მომავალ თვეებში გამოვა III კარი **ყარამანიანისა.**

ისყიდება

თფილისში ექვთიმე ხელაძის სტამბაში, განოვის ქუჩაზე, გებუთოვის სახლში:

საყმაწვილო კონა

პირველ-დაწყებითი მოთხრობებისა

ბუნების მეცნიერებიდამ

შედგენილი იაკობ გოგებაშვილისაგან

გამოცემული სტ. ზარაფოვისაგან

ფასი ხუთი შაური

დაიბეჭდა და ისყიდება

თამარ საქართველოს ბატონიშვილი

ისტორიული რომანი

გ. რჩეულოვისა.

თფილისში: მელიქიშვილის და ამხ. სტამბაში და ენფიაჯიანცის წიგნის მაღაზიაში.

ფასი ყველგან ექვსი შაური.

რკ. გზა.	დილა.		საღამ.		II კ.		III კ.	
თფილისი .	9	36	4	54				
მცხეთა . .	—	—	—	—	-	68	-	38
გორი . .	12	21	8	41	2	40	1	23
ხაშური . .	2	—	11	10	3	92	2	18
ბეჟათუბანი	—	—			4	42	2	46
ყვირილა .	—	—			5	81	3	23
ქუთაისი. .	8	23			6	75	3	75
სამტრედია .	—	—			7	73	4	29
ახ.-სენაკი .	—	—			8	57	4	76
ფოთი. . .	11	44			9	75	5	42
ფოთი . .	8	40						
ახ.-სენაკი.	—	—			1	18	-	66
სამტრედია.	—	—			2	6	1	14
ქუთაისი .	11	51			3	4	1	69
ყვირილა. .	—	—			3	98	2	21
ბეჟათუბანი	—	—	ღამე		5	33	2	96
ხაშური . .	5	41	1	6	5	84	3	24
გორი . .	7	23	3	6	7	36	4	9
მცხეთა . .	—	—			9	8	5	4
თფილისი .	10	16	7	24	9	75	5	42

ცეცხლის გემები

ა) ფოთიდამ:

ოდესისკენ—ორშაბ. დილის 8 საათ.

სტამბოლს—კვირაობით დილას.

ბ) სოხუმიდამ:

ფოთს—სამშაბათს, ღამით.

ოდესას—კვირას, გათენებისას.

ფოთიდამ:	I		II		III	
სოხუმამდი .	4	„	3	„	1	„
ქერჩამდი. .	20	50	15	50	5	„
ტაგანროგ.	34	„	27	„	8	60
ოდესსამდი.	38	„	30	„	9	60

ტელეგრაფი	მ.	კაპ
ოცი სიტყვა თფილისიდამ:		
ქუთაისს, ფოთს . .	1	—
გორს, დუშეთს, სიღნახს		50
როსტოვს ოდესას მოსკოვს	2	—
პეტერბურგს, ვარშავას . .	2	—
ოსმალეთში, შვეიცარიაში	3	—
იტალიაში და საფრანგეთში.	3	50
ინგლისში.	3	75

ფოშტა

ა) თფილისიდამ:

სამზღვარ გარეთ, ქუთაისს, რუსეთს—ყოველ დღე კვირას გარდა. ზუგდ. ოთხშ., ოზურგეთს — პარასკ. და ორშაბ. ბაქოს — ორშ. სამშაფ. და შაბ. კახეთს — სამშ. და შაბ.

ბ) ქუთაისიდამ:

თფილისისა და ფოთისაკენ—ყოველ დღე, კვირას გარდა. ოზურგეთს—ორშ. და პარასკ. ზუგდიდს—ოთხშაბ.

გ) გორიდამ.

ყოველგან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

დ) ფოთიდამ:

ყოველგან ყოველ დღე, კვირას გარდა.

წიგნის გაგზავნა რუსეთში და სამზღვარ გარეთ:	კაპ
ღია წიგნის	4
დაბეჭდილის (სამი მისხალი) .	8

ბირჟა	მან.	კაპ
პეტერბურგი, 29 აგვისტ.		
ერთი მანეთი ღირს:		
ლონდონში $33^1/_8$ პენსი.	—	84
პარიჟში $339^1/_2$ სანტიმი.	—	89
ესკონტი (სარგებლისფასი)	6	—
ბანკის ბილეთი 5%	99	50
მოგებიანი (პირველისესხი)	223	—
მოგებიანი (მეორე სესხი)	222	—
ბირაოს ფურცლები:		
თფილ. სააზნ. ბანკისა.	93	—
ხერსონის ბანკის ($5^1/_2$)	88	—
მოსკოვის (5%). . . .	86	50
აქციები:		
ოდესის სავაჭრო ბანკის	213	—
ფოთი-თფილ. რკინ. გზის	139	50
შავიზღვის ცეცხ. გემების	560	—
კავკაზის და მერკურის. .	168	—
პირვ. საზღვევ. საზოგ.	665	—
პეტერბ. საზღვევ. საზ.	263	—
მოსკოვის საზღვევ. საზ.	257	65

მაზანდა	მან	კაპ
თფილისი, 2 სექტემ.		
პური შორაგალის ფთ.	1	15
ქერი ფუთი. . . .	—	60
ბამბა ერევნისა, ფუთი .	4	50
— ამერიკისა, ფუთი. .	4	50
გაპენტილი ბამბა ფთ.	8	—
მატყლი თუშური ფთ .	7	80
— თარაქამისა ფთ. .	4	50
აბრეშუმი ნუხური გრ.	2	60
ქონი, ფუთი. . .	4	—
ქონის სანთელი ფუთი.	5	60
სტეარინის სანთელი, ფ.	10	40
ხორცი ძროხისა, ლიტ.	—	45
— ცხვრისა, ლიტრა. .	—	54
სპირტი, ვედრო. . .	6	60
შაქარი, ბროც. ფუთი .	8	40
— ფხვნილი ფუთი . .	6	80
ყავა გრგვალი ფუთი .	19	—
ზეთი ქუნჯუთისა ფთ.	6	—
ოქრო ½ იმპერიალი. .	5	96

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 3 Сентября 1875 г. Типографія Меликова и К°. გამომცემელი ს. მელიქიშვილი რედაქტორი ს. მესხი.